

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ช่วงเวลาที่ผ่านมายุทธศาสตร์ไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมาก และขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา เนื่องจากขาดการตระหนัก การควบคุม ป้องกันดูแลสิ่งแวดล้อม เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการดำเนินชีวิตก็ปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ของเสียในโรงงานอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นของเหลว ของแข็ง ก๊าซ หรือของเสียอันตราย หรือมลพิษในรูปแบบอื่นๆ นับวันจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของการอุปโภคบริโภค นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มว่าของเสียที่เกิดขึ้นจะเป็นของเสียกำจัดยากเพิ่มขึ้นมากกว่าของเสียที่กำจัดได้ตามปกติ โรงงานอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีการจัดการของเสียภายในโรงงานที่ดี สิ่งแวดล้อมจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องช่วยกันควบคุมดูแล ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้มีการให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นมีดังนี้:

1. ความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากการใช้และทำลายทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองไม่รู้คุณค่า ทำให้ทรัพยากรในปัจจุบันลดน้อยลงมากและอาจส่งผลถึงรุ่นลูกหลานในอนาคต
2. การเสียความสมดุลของระบบนิเวศน์ เมื่อทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอไปทำให้ระบบนิเวศน์เสียความสมดุล ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์
3. ปัญหามลพิษและอุบัติเหตุ เช่น กรณีการระเบิดของคลังแสงกรมสรรพาวุธที่ 5 อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา หรือ กรณีการระเบิดและเพลิงไหม้โรงงานผลิตสีและผสมสารเคมีที่ บริษัทจี เอฟ ประเทศไทยจำกัด อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2544¹ ซึ่งส่งผลอันตรายต่อ สุขภาพและชีวิตของประชาชน
4. การต่อต้านจากชุมชนท้องถิ่น เช่น กรณีฝนกรดจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะหรือน้ำเสียจากโรงงานเยื่อกระดาษที่ขอนแก่น ที่เกิดมลพิษต่อประชาชนในละแวกนั้น
5. ภาพลักษณ์ของโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยของเสียทำให้เกิดภาพลักษณ์ในด้านลบขององค์กรที่มีต่อชุมชนและสังคม

¹ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, *หลักสูตรการดำเนินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001*, ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น, หน้า 1.

² Pollution Control Department (10 มกราคม พ.ศ. 2545). *รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2544* [On line]. Available : <http://www.pcd.go.th>. [2002, Feb. 04].

6. ความเสี่ยงในโครงการมีมากขึ้นจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น ทำให้ขาดความเชื่อถือจากสถาบันการเงินในการให้ความช่วยเหลือด้านเงินลงทุน

7. คุณภาพชีวิตของผู้ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนโดยรอบที่เลวร้ายเนื่องจากการเกิดของเสียจากอุตสาหกรรมนั้นๆ

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมมีหลายประการอันได้แก่ การปล่อยของเสียสู่อากาศ สู่ น้ำ สู่ดิน, การจัดการของเสียที่เกิดจากพลังงาน เช่น ไฟฟ้า น้ำ เชื้อเพลิงอื่นๆ, การเก็บและจัดการวัตถุดิบอันตราย, การทำลายโอโซน, การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด เหล่านี้เป็นต้น มาตรฐานในการควบคุมมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดสำหรับควบคุมน้ำเสียจากอุตสาหกรรม อันได้แก่ คุณลักษณะน้ำทิ้งที่ระบายจากโรงงาน, การควบคุมน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิด, หลักเกณฑ์การระบายน้ำเสียลงสู่ระบบการกำจัดน้ำเสียส่วนกลาง

ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดเกี่ยวกับอากาศเสียจากอุตสาหกรรม อันได้แก่ การกำหนดค่าสารเจือปนในอากาศที่ระบายจากโรงงาน

ส่วนที่ 3 ข้อกำหนดเกี่ยวกับขยะอันตรายจากอุตสาหกรรม อันได้แก่ การกำจัดสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว

มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 เป็นมาตรฐานสากลที่ได้รับการพัฒนามาจาก BS7750 ในชุดอนุกรมมาตรฐาน ISO14000³ ซึ่งเริ่มมีการประกาศใช้เมื่อเดือนกันยายน ปีพ.ศ. 2539 เป็นมาตรฐานสำหรับองค์กรที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากกิจกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์/บริการขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่า สร้างปัญหากระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ จึงควรมีการส่งเสริมให้จัดทำขึ้นอย่างกว้างขวาง ซึ่งขณะนี้ก็มีหน่วยงานและบริษัทในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 แล้ว จำนวน 454 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2545)⁴ โดยมีการขยายตัวในช่วงปี พ.ศ. 2539 - 2544 ดังตารางที่ 1-1

³ Department of Industrial Works (No date). *ประโยชน์ของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐาน ISO14000* [On line]. Available : http://www.diw.go.th/iso/ISO_4.html. [2000, Jan. 24].

⁴ Thai Industrial Standards Institute (24 มกราคม พ.ศ. 2545). *รายชื่อบริษัทที่ได้รับการรับรอง ISO14001* [On line]. Available : <http://www.tisi.go.th/14000/14000.html>. [2002, Feb. 04].

ปี พ.ศ.	2539	2540	2541	2542	2543	2544
จำนวนหน่วยงาน และบริษัทที่ได้ รับการรับรองระบบการจัดการ สิ่งแวดล้อม ISO14001	5	44	62	140	113	84

หมายเหตุ : หน่วยงานและบริษัทที่ไม่ได้แจ้งปี พ.ศ. ที่ได้รับการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 มีจำนวน 6 แห่ง
ตารางที่ 1-1 แสดงจำนวนหน่วยงานและบริษัทในประเทศไทยที่ได้รับการรับรอง ISO14001 ระหว่าง พ.ศ. 2539-2544

ในรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 นี้ นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก เพราะเนื่องจากปัจจุบันประเทศแถบตะวันตกและอเมริกาให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องหลัก ผลกระทบที่ประเภทใดก่อให้เกิดมลภาวะหรือสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะถูกต่อต้านและห้ามนำเข้า ในเวลาเดียวกันสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดที่เอาใจใส่เรื่องสิ่งแวดล้อมจะได้รับการสนับสนุนให้ผู้บริโภคซื้ออย่างเต็มที่ จะเห็นได้ว่าพัฒนาการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมได้ปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. มาตรการทางกฎหมาย มีการประกาศและบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับใหม่จำนวนมากในปี พ.ศ. 2535 เพื่อควบคุมการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
2. มาตรการทางสังคม มีการเรียกร้องจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในการดูแลสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง
3. มาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์ มีกองทุนสิ่งแวดล้อมช่วยเหลือโครงการสิ่งแวดล้อม ภายใต้อุตสาหกรรมที่จัดเก็บเพื่อการบำบัดของเสียที่เกิดขึ้น
4. มาตรการทางด้านเทคโนโลยีการผลิตและเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีการผลิตและเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมแบบใหม่ๆ ช่วยในการปรับปรุงกระบวนการผลิตทำให้เกิดของเสียน้อยลง
5. มาตรการทางการค้า ซึ่งเป็นระบบมาตรฐานสากล เป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ไขปัญหาสินค้าสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ผู้ผลิตจำเป็นต้องดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าจึงจะขายสินค้าได้ ตัวอย่างมาตรฐานระหว่างประเทศที่เป็นที่รู้จักกันดีในปัจจุบัน คือ มาตรฐานระบบคุณภาพ ISO9000 และ มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14000

นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ซึ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งแรกในเขตภูมิภาค ตั้งอยู่ที่ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและ

⁵ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, *หลักสูตรการดำเนินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001*, หน้า 1.

มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้นโยบาย Clean & Green ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างแท้จริง ดังนี้⁶

1. การบริการและกิจกรรมที่ดำเนินการของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดของทางราชการ และไม่ขัดต่อกฎหมาย
2. มุ่งมั่นในการป้องกันมลภาวะและรักษาสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนืออย่างต่อเนื่อง
3. จัดทำและทบทวนวัตถุประสงค์ และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ
4. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากร อย่างประหยัด และมีประโยชน์สูงสุด
5. นโยบายนี้ได้จัดทำเป็นเอกสารเพื่อเผยแพร่และเป็นสื่อกลางเพื่อสร้างจิตสำนึกในการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมแก่พนักงาน ผู้ประกอบการ และสาธารณชน

บริษัท ฮานาไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด(มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการส่งออก ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน เป็นบริษัทหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการจัดทำและได้รับการรับรองระบบจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2542 จาก BVQI (Bureau Veritas (Thailand)) และบริษัทได้ดำเนินการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ผู้ศึกษาจึงสนใจขอนำเอาบริษัท ฮานาไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด(มหาชน) จังหวัดลำพูนมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 และเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรหรือผู้ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาขั้นตอน และรายละเอียดการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของงานประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ของบริษัท ฮานาไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด(มหาชน) จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของงานประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ของบริษัท ฮานาไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด(มหาชน) จังหวัดลำพูน

⁶ สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ, ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ, ประกาศสำนักงานนิคมอุตสาหกรรมที่ 11/2541 เรื่องนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมสำนักงานนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ, 1 กันยายน 2543, หน้า 1.

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อทราบขั้นตอน และรายละเอียดการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของงานประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ของบริษัทธานีไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด(มหาชน) จังหวัดลำพูน
2. เพื่อทราบปัจจัยความสำเร็จในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของงานประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ของบริษัทธานีไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด(มหาชน) จังหวัดลำพูน
3. เพื่อเป็นแนวทางการในการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001ของอุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย